

УДК. 330.322 (477)

Макух С.М., к. е. н.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

СПЕЦИФІКА ФОРМ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РИНКОВИХ ЕКОНОМІКАХ

Враховуючи швидкі темпи глобалізаційні аспекти розвитку світового господарства досліджено сутність форм стимулювання припливів іноземних інвестицій в національні економіки й виокремлено чинники впливу на формування нового спектру мотиваційної компоненти в механізмі заохочення потенційних інвесторів до ведення інвестиційної діяльності у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, економіка, ринок

Makukh S.M.

THE FORMS' PECULIARITIES OF STIMULATION INVESTMENTS ACTIVITY IN MARKET ECONOMICS

Taking into account the rapid peculiarities of the current stage of development in global terms is analyzed the essence of stimulation the input of foreign investments into national economics and singled out the influence factors at the formation of a new range of motivational aspect in the mechanism of encouraging the potential investors to provide investments activity in long term perspective.

Keywords: foreign investments, investments activity, economics, market

Макух С.Н.

СПЕЦИФИКА ФОРМ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЫНКОВЫХ ЭКОНОМИКАХ

Учитывая глобализационные аспекты развития мирового хозяйства, исследовано сущность форм стимулирования притока иностранных инвестиций в национальные экономики и выделено факторы влияния на формирование нового спектра мотивационной компоненты в механизме поощрения потенциальных инвесторов к ведению инвестиционной деятельности на долгосрочную перспективу.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционная деятельность, экономика, рынок

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Варіативність новітніх інформаційних носіїв і модернізація спектру вже існуючих інформатизаційних технологій спричинили необхідність моделювання цілком нового типу суспільства та обумовили обставини для переосмислення базису структури відтворення світового господарства. Даний етап інформаційної епохи не тільки оптимізує спектр ключових складових суспільного виробництва в його функціональному діапазоні (відтворювальному, технологічному), але й виступає у ролі стратегічного засобу в аспекті окреслення вектора соціально-економічного розвитку країн (як і темпів їхньої інтеграції) внаслідок акцентування уваги на кожній їхній окремо взятій конкурентній перевазі.

Швидкий поступ інтернаціоналізації виробництва у розрізі регіонів і країн світу обумовили підґрунтя для зміцнення міжнародного статусу інвестицій і одночасно розширили спектр [1, с.33] мотивацій до ведення інвестиційної діяльності. Мобільність руху великих за обсягами потоків інвестиційних ресурсів у світовому вимірі сприяє інтенсифікації світоцивілізаційних процесів й пояснює актуальність питання щодо розгляду іноземних інвестицій у ролі головної компоненти механізму забезпечення сталого зростання трансформаційних економік (хоча, і не тільки їх).

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. На

думку вітчизняних науковців [2, с.390]: “проблематика міжнародного руху капіталів”, як і “оптимізації національної соціально-економічної сфери з метою максимізації надходжень капіталу ззовні та мінімізації його відпливу з країни є однією з найбільш актуальних для сучасної України, як і для інших країн трансформаційного типу, хоча, дефіцит фінансово-обігових коштів призводить до односторонньої залежності національної економіки та господарських структур від зовнішніх джерел інвестування, переважної одновекторності легального руху капіталів – ззовні в середину країни”.

Зазначимо, що дилема стосовно доцільності чи необхідності залучення іноземних інвестицій [1-7] (і першочергово – визначення безпеки пропорцій при їхньому співвідношенні з внутрішніми), як і напрями її вирішення, дискутуються в Україні з дня отримання нею своєї незалежності. Тож, не дивно, що наукові дослідження сутності “інвестицій”, а особливо мотиваційного аспекту інвестиційної діяльності обумовлюють необхідність провадження безперервних наукових досліджень у цьому напрямі.

Цілі статті. Дослідити інструментарій форм стимулювання припливів іноземних інвестицій в національну економіку, враховуючи реалії сучасного етапу розвитку світогосподарських процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Упродовж 2005-2012 рр. економіка України демонструвала стійкі темпи приросту макроекономічних показників. Однак країна залишається і надалі реципієнтом, що потребує значних впливань інвестиційного капіталу (рис.1).

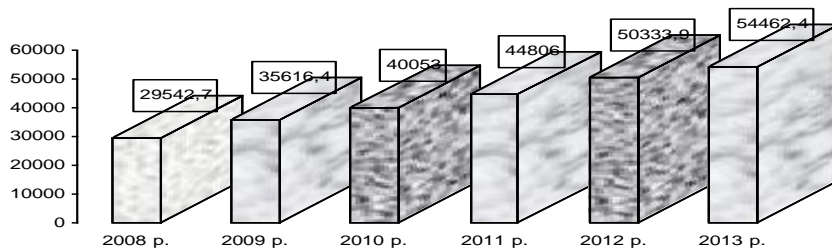

Рис.1. Припливи ІІІ до економіки України у 2008-2013 рр. (на поч. року, млн. дол. США)

Інвестиціям відводять пріоритетну роль у реалізації завдань довгострокової стратегії “яка має забезпечити міцне підґрунтя України як високорозвиненої, соціальної за своєю сутністю, демократичної правової держави, її інтегрування у світовий економічний процес як країни з конкурентноспроможною економікою, здатною вирішувати найскладніші завдання свого розвитку” [4, с.1]. Тобто, інвестиції – це єдиний ймовірний і найпотужніший інструмент утвердження інноваційної моделі розвитку України, котра передбачає модернізацію виробничого сектору, забезпечення інформатизації і комп’ютеризації суспільства, а також єдиних стандартів якості освіти, формування конкурентного середовища на регіональних ринках освітніх послуг.

Пам’ятаючи про те, що іноземний капітал можна розглядати як у ролі додатку до внутрішніх інвестиційних ресурсів країни-реципієнта, так і у ролі їхнього конкурента, деякі країни в цілях національної безпеки зберігають і надалі в своєму законодавстві низку мір (подекуди навіть посилюючи їх) по контролю за сферами дієвості іноземного капіталу. З року в рік зростає кількість змін, і більш сприятливих за характером щодо ставлення законів приймаючої країни до прямих іноземних інвестицій (ІІІ).

Згідно досліджень, проведених ЮНКТАД, обмеження стосуються вкладень іноземних інвестицій в стратегічні сектори певних галузей економіки, а також вивезення вітчизняних інвестицій; блокування придбання часток акцій державних підприємств. Зберігаються тенденції і до націоналізації іноземних підприємств у видобувних галузях. Враховуючи особливості

внутрішнього інвестиційного клімату, кожна, окремо взята, країна-реципієнт намагається виробити свою національну програму по залученню іноземного капіталу та застосувати широкий спектр індивідуальних інструментів впливу (стимулюючого та протекціоністського характеру) на інтенсифікацію та збільшення обсягів потоків його надходжень й мінімізацію втрат при їх освоєнні (табл. 1).

Таблиця 1

Форми стимулювання іноземної інвестиційної діяльності*

Форми	Інструменти
<i>фінансово-кредитна</i>	безпроцентні кредити; пільгові кредити; інвестиційні гарантії;
<i>податкова</i>	зниження ставки податку; податкові угоди з іншими країнами; зняття податків на реінвестиції; безмитний імпорт обладнання та/або сировини; прискорена амортизація; податкові кредити;
<i>інфраструктурне забезпечення</i>	надання землі у безкоштовне користування або за пільговими цінами; надання будівель і споруд у безкоштовне користування або за пільговими цінами; субсидії на користування енергією; транспортні гранти; пільги щодо фрахту;
<i>під конкретні інвестиційні проекти</i>	гранти (цільове фінансування) ресурсо- і природозберігаючого обладнання; гранти проектів, орієнтованих на підвищення кваліфікації і перепідготовку кадрів, поліпшення умов праці; сприяння в проведенні техніко-економічних обґрунтувань проектів; гранти на проведення науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт;
<i>протекціоністські заходи</i>	тарифи та нетарифні інструменти

*... джерело: [5].

Відповідно з обраною стратегією дій на кожному наступному етапі реалізації інвестиційного проекту серед чинників сприяння інвестиційній діяльності відзначають вагомість наявності таких факторів як: довготермінові податкові канікул; пільги для інвесторів, які створюють робочі місця та умови для навчання персоналу; зниження ставок митних зборів на готову продукцію. Ефективність функціонування іноземного капіталу в економіках окремих країн дозволяє виокремити специфіку внутрішніх чинників сприяння його задіяння, а саме:

– у *США*: перебудову системи загальноекономічного регулювання (відсутність обмежень на розмір експорту й імпорту; запровадження нової податково-амортизаційної політики; зменшення прямого втручання держави у проблеми приватного бізнесу, й створення сприятливих умов тільки методами економічного регулювання системи господарювання; низький рівень інфляції; скасування податків на дивіденди, що сплачуються іноземним власникам цінних паперів (сприяє розповсюдженню акцій серед іноземців); гарантія відсутності будь-якої дискримінації у сфері оподаткування; підвищення ставок за позицію; девальвація валюти (сприяло перенесенню виробництва іноземними компаніями у США); впровадження спеціальних програм із залучення іноземного капіталу урядами штатів (передбачення різних систем пільгового кредитування та страхування іноземних інвестицій (обумовлення розміщення підприємств у певній місцевості, що пов'язано з потребою пропорційного розвитку галузей економіки в межах того чи іншого штату), надання земельних ділянок для будівництва промислових підприємств тощо); вільний доступ до результатів науково-дослідних розробок та інформації про наявні природні ресурси та інфраструктуру;

– *Великобританії*: зміну економічного курсу урядом країни від кейнсіанської теорії управління економікою до монетаризму (скасування валютних та інших обмежень на діяльність приватних фірм); відсутність податків на капіталовкладення в обладнання та НДДКР, а також їхнє зниження на 70% на інвестиції в будівництво споруд; наявність системи державної конкурсної допомоги для найважливіших інвестиційних проектів, вартість яких щонайменше 0,5 млн. фунтів стерлінгів (максимальний розмір допомоги може становити половину вартості проекту); отримання субсидії за “списком інноваційної допомоги” (дотування НДДКР під час створення нових видів продукції та розробки технології виробництва у високотехнологічних галузях; надання місцевими урядовими органами кредитів, які покривають до 90% вартості будівництва, а також знижку на вартість земельних ділянок; часткове відшкодування витрат, пов'язаних з необхідністю переміщення кадрів;

– у *Німеччині*: право іноземних компаній на участь у приватизації майна; стабільність грошової одиниці і низький рівень інфляції; економічна і політична стабільність; перетворення національної грошової одиниці на міжнародну валютну одиницю;

– у *Франції*: роздержавлення власності; зростання валового прибутку господарюючих фірм; податкові та кредитні пільги; невисокий рівень процентної ставки за кредити; наявність потужного розвинутого фінансового ринку; систему заохочення як власних, так і іноземні інвестицій, спрямованих на розвиток пріоритетних і провідних галузей промисловості (стимулювання будівництва промислових об'єктів за рахунок субсидій, обсяг яких досягає 25% вартості всіх капіталовкладень у землю та обладнання); використання довгострокових пільгових кредитів під низькі проценти; преференційність податкового режиму для підприємств, що працюють у так званих зонах підприємництва (звільнення від податку на прибуток у перші 10 років існування обумовлює втрату права на інші державні субсидії);

– *Китаї*: ефективність та гнучкість системи оподаткування, надання великих пільг і спрощення процедури сплати податків (зменшення вдвічі податку на прибуток, зменшення ставок податку на дивіденди; звільнення від податку в разі трансферту прибутку за межі Китаю, безмитний імпорт основних та допоміжних матеріалів і навіть значної частки товарів широкого вжитку); створення спеціальних економічних зон, відкритих приморських міст для іноземних інвесторів; низьку вартість робочої сили, надання права на порівняно дешеве користування землею, прийнятий рівень розвитку виробничої та соціально-побутової інфраструктури в районах пільгового інвестування (співвідношення одного інвестованого в країну дол. США і прибутку – 1 до 6 – 8 (дол. США)); преференційний міграційно-митний режим; сприятливе митне та валютне законодавство [6, с. 350 - 353].

Наявна низка спільних елементів [3] і у механізмі сприяння розвитку економік країн Південно-Східної Азії (ПСА) (Гонконг, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Індонезія, Малайзія, Таїланд), серед яких варто підкреслити почергово вагомість наступних: стабільність макроекономічної ситуації для інвестування і заощаджень; відкритість національних економічних систем, відсутність вираженого протекціонізму (за винятком Південної Кореї) та екстравертована зовнішньоекономічна стратегія, в основі якої – усвідомлення важливості врахування конкуренції і акцентування на залученні іноземних інвестицій; проведення консервативної макроекономічної політики з метою створення усталених і передбачуваних умов для інвестування й торговельних відносин; інвестування в людський капітал; селективна політика спрямування ресурсів у промислові сектори, в яких існували сприятливі можливості для нарощування обсягів виробництва та продуктивності праці; надходження іноземних інвестицій, в тому числі за рахунок ментальних та етнічних зв'язків.

Висновки. Як бачимо, ефективність функціонування ПП, яку розглядають на основі аналізу їх продуктивності, є досить високою за умов відповідності характеристик складових компонентів структури інвестиційного клімату країни вище зазначеному переліку. Сучасний етап світового розвитку характеризується активізацією як темпів інтеграції фінансових ринків так і інтернаціоналізації капіталу внаслідок чого інвестиції набувають двоякого впливу на світове господарство, а саме: позитивного – це зростання ефективності механізму міжнародних економічних зв'язків; та негативного – неконтрольовані переливи капіталу викликають порушення рівноваги платіжних балансів країн і призводять до суттєвих коливань валютних курсів. Разом з тим, обсяг ПП, освоєних країною (чи регіоном), розглядають в якості своєрідного індикатора стабільності у розвитку її (його) економіки та рівня статусу на світовому (чи регіональному) ринку.

Список використаних джерел

1. Макух С. М. Концептуальні засади сутності економічної природи інвестицій / С. М. Макух // Науковий журнал: Економічний форум. – № 1. – Луцьк: ЛНТУ, 2013. – С. 31–37.
2. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник / В. Є. Новицький. – Київ : КНЕУ, 2003. – 948 с.
3. Гаврилюк О. В. Іноземні інвестиції / О. В. Гаврилюк. – К., 1998. – С. 113.
4. Послання Президента України до ВР України “Європейський вибір” Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002 – 2011 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaembingeorgia.gov.ua/press.htm>.

5. Максименко Є. Зарубіжний досвід стимулювання надходження іноземних інвестицій до країни-реципієнта / Є. Максименко // Фінанси України. – 1997. – № 7. – с. 47-55.
6. Федоренко В. Г. Інвестознавство: підручник./ Федоренко В. Г. – К. : МАУП, 2002. – 408 с.

ЗАЯВКА НА ДРУК СТАТТІ

“ФОРМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РИНКОВИХ ЕКОНОМІКАХ”

Прізвище: **МАКУХ**

Ім'я: **СВІТЛАНА**

По-батькові: **МИКОЛАЇВНА**

Домашня адреса (поштовий індекс): 82100, м. Дрогобич
Львівської обл.

вул. Грушевського, 66/31

Домашній телефон: 8 (03244) 34623

Місце роботи : Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. Івана Франка

Робочий телефон : 8 (03244) 3-79-33

Посада: викл. кафедри теоретичної та прикладної економіки

Наукова ступінь, вчене звання - кандидат економічних наук

Координати для зв'язку:

МАКУХ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

вул. Грушевського, буд.66, кв.31.

м. Дрогобич Львівської обл.

82100

Мобільний телефон: 0671300557

Домашній телефон: 244 34623

***E-mail:* svitlanamak@mail.ru**

**ВІДПРАВИТИ НОМЕР НА ВІДДІЛЕННЯ НОВА ПОШТА ПО
ВУЛ.ГРУШЕВСЬКІЙ**